

Bolje spriječiti nego liječiti: "Studenti su mladi ljudi koji se znaju koristiti raznim sredstvima da bi došli do određenog cilja, ali bolje im je objasniti opasnosti plagijata nego zagorčavati život"

Serijal članaka Dalmacije Danas "Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?"

AUGUSTIN MARKOTA / Foto: Screenshot TV Jadran, Pexels — 29. 11. 2024.

Kroz niz članaka pod nazivom **"Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?"** Dalmacija Danas bavila se problematikom plagiranja radova ili dijelova radova u akademskom svijetu. Istražili smo dosadašnje mehanizme provjere autentičnosti radova, uključujući ljudski i informatički faktor, kao i rastuću sklonost korištenju umjetne inteligencije. U razgovoru s obrazovnim djelatnicima (fakultetskim profesorima) i informacijskim stručnjacima (stručnjacima za provjeru autentičnosti i istraživačima umjetne inteligencije), otkrili smo metode i alate kojima se može stati na kraj plagiranju.

Predmet istraživačkog interesa svakako je i praksa naručivanja pisanja seminarskih, završnih i diplomskih radova na internetu te problematika (ne)sankcioniranja takve prakse, kao i moralne dileme u potencijalnom kažnjavanju - i naručitelja i autora radova. Ova tema ukazuje na važnost ozbiljnog i poštenog pristupa pisanju akademski relevantnih dokumenata. Također, kroz niz članaka istaknuli smo problem društvene pasivnosti pred ilegalnim vrstama pomoći u pisanju radova. Sa stručnjacima smo detektirali i budući problem u kompetencijama onih koji su svoje radove, a time i titule, stekli na moralno nedopustiv i ilegalan način. Ciklusom tekstova željeli smo osvijestiti javnost o problemu pasivnosti pred ilegalnim praksama plagiranja i naručivanja radova u akademskom svijetu.

"Na prvi pogled ne možete prepoznati da je riječ o plagijatu"

Od niza stručnjaka, sveučilišnih profesora i akademskih djelatnika, posljednjeg smo za komentar o ovoj važnoj temi upitali **prof. dr. sc. Mirka Klarića**, pročelnika Katedre upravnih znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Klarić smatra da svaki završni, diplomski ili doktorski rad na prvi pogled može izgledati savršeno, no kada se malo dublje zagrebe ispod površine, svašta se može otkriti. Ipak, vidljivo je da poznati profesor splitskog Pravnog fakulteta nastoji izaći u susret svakom studentu kako bi mu dokazao da takve radnje nisu korisne ni za njega ni za njegovu budućnost.

"Na prvi pogled svaki diplomski rad može izgledati fantastično. Radi se o uratku koji je dobro i kvalitetno napisan i koji ima sve potrebne elemente. Isprva ne možete prepoznati da je riječ o plagijatu. Postoje i manje kvalitetni plagijati. Naime, ako mentor daje slične naslove tema, ne može svaki student na isti način pristupiti toj temi. Naravno, profesori i mentori ne mogu izmisliti beskonačno mnogo tema – neke se moraju ponoviti. Međutim, način na koji student pristupa temi trebao bi biti različit i poseban. Svaki je rad, ako student ne prepisuje, po sadržaju uvijek različit. Jednu temu možete dati većem broju studenata, a svaki bi student sa svog aspekta trebao tu temu obraditi na drugačiji način. Ako je plagijat loš, može se odmah prepoznati po nekim posebnim elementima, kao što su citati i fusnote te kroz greške u njima. Tu se odmah može vidjeti da je rad plagiran. Jednostavno, uzme se već obranjeni rad i uspoređi s novim. Ako su neke greške identične i gotovo nevjerojatne, tada je sigurno riječ o plagijatu. Tada najčešće zovem studenta na sastanak i pokušavam mu pojasniti da to što radi nije dobro te da takvim ponašanjem ulazi u područje ozbiljnijih prekršaja", kazao je prof. Klarić za Dalmaciju Danas.

Mirko Klarić

Kao i njegove kolege te naši dosadašnji sugovornici, pročelnik Katedre upravnih znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu redovito koristi antiplagijatorske programe kako bi se ukazalo na nepravilnosti i nedozvoljene radnje u studentskim uracima. Priznaje da bi mu se bez poznatog programa Turnitin "svašta moglo podvaliti".

"Radove je najbolje pregledavati uz pomoć antiplagijatorskih programa, koji nama profesorima uvelike pomažu. Smatram da se današnji radovi pišu gotovo savršeno i teško je na prvi pogled prepoznati plagirani ili prepisani rad. Postoji nekoliko programa, a mi trenutno koristimo program Turnitin. Zadnje tri godine svaki završni i diplomski rad provjeravam tim programom. To mi je izuzetno važno jer će svaki rad biti publiciran i objavljen. Ako iz tog rada potencijalno može doći do problema s autorskim pravima, taj rad moram provjeriti. Turnitin nikada neće izravno pokazati da je rad plagiran, nego detaljno pojašnjava koje je tekstove i dijelove tekstova kandidat koristio. Pozitivno je što program prepoznaje i jezične i rečenične sklopove koji su možda korišteni u nekom drugom završnom, diplomskom ili doktorskom radu. Program sve to obilježi i analizira, a tek tada ručno možete procijeniti radi li se o plagijatu ili ne. Međutim, radovi su danas uglavnom vrlo dobro napisani (barem se tako čini), no taj mi program pomaže jer bi mi se bez njega svašta moglo podvaliti kao izvrstan završni, diplomski ili doktorski rad", pojašnjava profesor Klarić.

Osvrnuo se i na korištenje umjetne inteligencije prilikom pisanja završnih, diplomskih ili doktorskih radova. Naveo nam je i jedan primjer iz američke sudske prakse gdje je korištena umjetna inteligencija kako bi se došlo do podataka iz jedne sudske prakse iz ranije presuđenog slučaja. No tijekom samog postupka došlo se do nevjerojatnog zaključka jer je jako puno detalja iz postupka izmišljeno, što je na kraju i dokazano.

"Student koji zloupotrebljava blagodat umjetne inteligencije upada u nove probleme, a samim time i mentori imaju problema s takvim studentima. Umjetna inteligencija često izmišlja činjenice. Na primjer, u američkoj pravnoj praksi, gdje je sustav presedana važan, odvjetnici sudcima predočavaju određenu praksu s presudama donesenim u sličnim slučajevima. Jedan je američki odvjetnik za pretraživanje sudske prakse koristio umjetnu inteligenciju. Dogodilo se da je veći dio tih sudskih izvora umjetna inteligencija izmislila, ali su ti podaci bili tako uvjerljivi da su izgledali kao pravi izvori iz sudske prakse. Suprotna strana tražila je dodatne podatke i dokaze kako bi utvrdila jesu li te presude uopće postojale. Tada se otkrilo da je sustav umjetne inteligencije izmišljao te podatke kako bi odgovorio na zahtjev korisnika. Kad umjetna inteligencija složi određeni tekst, mislim da će to biti novi problem u vjerodostojnosti znanstvenih radova. Naime, ona može postaviti zaključke i hipoteze na temelju izmišljenih činjenica, koje zapravo ne postoje. Takvi zaključci ne odgovaraju stvarnom stanju, što će u budućnosti predstavljati ozbiljan izazov za akademski svijet", govori prof. Klarić.

Kako sankcionirati studenta plagijatora?

Na pitanje o sankcijama za studente plagijatore, profesor Klarić ima vrlo blag stav i smatra da ne treba studentima bespotrebno zagorčavati život. Osim toga, naglašava da su sankcije za studente plagijatore već odavno definirane zakonskim i podzakonskim aktima te Statutom Sveučilišta u Splitu i statutima fakulteta.

"Prema studentima imam malo drugačiji pristup nego što bi možda imao netko drugi. Studenti su mladi ljudi koji se znaju koristiti raznim sredstvima da bi došli do određenog cilja. Mi, osobe iz sustava, pokušavamo to spriječiti, ali nisam za to da se takvi studenti kažnjavaju rigoroznim mjerama koje im na kraju mogu uništiti život. Po mom mišljenju, zakonski su propisi već sada jasni i dovoljno strogi. Problem je već riješen zakonskim i podzakonskim propisima, kao i Statutom Sveučilišta u Splitu i fakultetima", kazuje te zaključuje:

"Želim spriječiti studenta u takvom ponašanju i dokazati mu da to nije u njegovu korist. Svaki završni rad ili bilo koji drugi znanstveni rad pohranjen je u bazama podataka. Kada je jednom objavljen, rad ima svoj 'život' i vijek trajanja. Sutra ili nekada kasnije netko može analizirati rad i utvrditi da je plagijat. Tada možete imati ozbiljne probleme, i to možda godinama nakon obrane rada. Ako student prepíše rad, taj problem ne stvaraju meni ni profesoru, već sebi", zaključio je prof. dr. sc. Mirko Klarić, pročelnik Katedre upravnih znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Mirko Klarić

Student sebi nanosi najveću štetu

Kroz niz članaka pod nazivom "Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?" pokušali smo analizirati učestalost plagiranja u našem akademskom svijetu, temeljeći ih na iskustvima brojnih akademskih djelatnika. Iako su alati za provjeru autentičnosti radova postali sofisticiraniji, problem plagiranja ostaje značajan, a posebno zabrinjava naručivanje diplomskih i završnih radova s ciljem izbjegavanja vlastitog truda.

Također, unatoč prednostima umjetne inteligencije, stručnjaci u obrazovnom sektoru izražavaju zabrinutost zbog mogućnosti zloupotrebe tehnologije u pisanju radova, zbog čega je nužno unaprijediti postojeće antiplagijatske programe. S obzirom na to da se tržište naručivanja radova i dalje održava, i to često u sivoj zoni, jasno je da takvi neetični postupci i dalje predstavljaju problem. Na kraju, važno je istaknuti da će akademski djelatnici morati uložiti dodatni trud u praćenje svojih studenata i prevenciju nepoštenih radnji, dok će studenti morati postati svjesni da plagiranje ne šteti samo njihovoj budućnosti, već i čitavoj akademskoj zajednici i društvu u cjelini.

Od profesora koji se nisu susreli s plagijatorima do pisanja završnog rada za 300 kuna: "Odgovornost je i na mentoru i na studentu"

Serijal članaka Dalmacije Danas 'Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?' bavit će se problematikom plagiranja radova i njegova (ne)sankcioniranja

DALMACIJA DANAS

Mentor na višim godinama studija trebao bi znati domet svoga studenta, a ne da student piše – odnosno plagira – o temi kojom se nije bavio

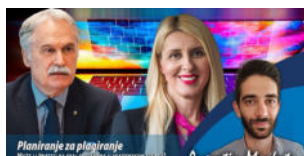

Serijal članaka Dalmacije Danas "Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?"

DALMACIJA DANAS

Rektor i splitska profesorica zadovoljni su akademskim standardom u pisanju radova, a anonimni mladić koji je godinama uspješno pisao za druge ističe: "Samo treba imati literaturu, a ja nisam imao izbora, trebao mi je novac"

Serijal članaka Dalmacije Danas "Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?"

"Ponekad se ne detektira upotreba umjetne inteligencije, ali profesoru rad njegova studenta i dalje može biti sumnjiv jer zna njegove mogućnosti - i obično je sumnjičav s razlogom"

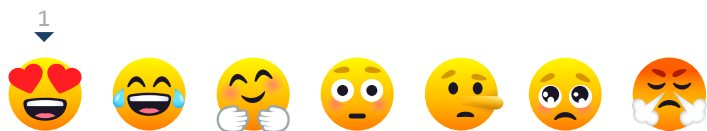
Serijal članaka Dalmacije Danas "Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?"

AGENCIJA ZA
ELEKTRONIČKE
MEDIJE

**Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz
Programa poticanja novinarske izvrsnosti**

Moja reakcija na članak je...

[UVJETI KORIŠTENJA](#)[PRAVILA O PRIVATNOSTI](#)[PRODAJA I MARKETING](#)[IMPRESSUM](#)[KONTAKT STRANICA](#)

© 2024 Dalmacija danas. Sva prava pridržana.